

Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*

Tuba ÇENGELCİ**

Barış HANCI***

Hıdır KARADUMAN****

Özet- Bu çalışmanın amacı bir ilköğretim okulu ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma verilerinin toplanmasında nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlere göre okulda kazandırılmaya çalışılan temel değerlerin sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluk olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler değerler eğitimi-ne yönelik olarak değerlerin öğretim süreci, okul personeli ve okul-aile-toplum işbirliği konularında öneriler getirmişlerdir. Öğrenciler okullarında en çok dürüstlük değerinin kazandırılmaya çalışıldığını düşünmektedirler. Öğrencilerin okulun temizliği ve sınıf kurallarının oluşturulması konusundaki maddelere ise daha düşük oranda katıldıkları belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak okullarda değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrencilerin beklenti ve görüşlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, okullarda bu doğrultuda düzenlemeler yapılması önerilebilir.

Anahtar kelimeler: İlköğretim, Değerler Eğitimi

*Bu makale 26-28 Ekim 2011 tarihlerinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından düzenlenen Değerler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan Değerler Eğitimi Uyumlu Okul Ortamına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Görüşleri başlıklı çalışmaya dayalı olarak hazırlanmıştır.

**Yard.Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

E-posta: tubacengerci@anadolu.edu.tr

***Okul Müdürü, Eskişehir,

E-posta: barishanci26@hotmail.com

****Yard.Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

E-posta: hidirkaraduman@gmail.com

Giriş

Toplum, genç bireylerine oluşturduğu birikimi okul aracılığıyla aktararak geleceğini yapılandırır. Anne babalar çocuklarının hangi özelliklere sahip olmasını istiyorsa toplum da tüm çocuklara o nitelikleri kazandırmayı amaçlar. Okul, bireysellikte toplumsal anlayışın birleştiği bir kurum olarak ortaya çıkar (Dewey, 2008). Öğrenciler okulda bilişsel alanla ilgili öğrenmeler dışında insanlara karşı saygılı olma, hoşgörülü ve yardımsever olma gibi duyuşsal alana ilişkin kazanımları da edinirler. Bu bağlamda okulun önemli görevlerinden biri eğitim sisteminin amaçları doğrultusunda açık ya da örtük programlar yoluyla öğrencilere değerleri kazandırmak, onların karakter ve benlik algısını olumlu yönde etkilemek, ahlâki gelişimlerini desteklemektir (Akbaş, 2007). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda da Türk Milli Eğitiminin genel amacı, "... Türk Milletinin bütün fertlerini, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek" biçiminde belirtilmiştir. Ayrıca İlköğretim Kurumlar Yönetmeliği'nin 5. maddesinde Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda ilköğretim kurumlarının amaçlarından biri "Öğrencilerin, milli ve evrensel kültür değerlerini tanımalarını, benimsemelerini, geliştirmelerini ve bu değerlere saygı duymalarını sağlamak" olarak yer almaktadır (MEB, 1992: 6). Bu nedenle özellikle ilköğretimde değerler eğitimi okul ortamının ayrılmaz bir parçası olmak durumundadır.

Davranışlar doğrudan ya da dolaylı biçimde değerler tarafından yönlendirilmektedir. Çocuklar bir yandan ailede ve okulda değerleri kazanırken diğer yandan sahip oldukları değerleri öğrenme sürecine yansıtırlar. Bir başka deyişle değerler öğrenme üzerinde önemli etkiye sahiptir. Etkili bir değerler eğitimi için okulda ve sınıfta oluşturulan ortamın niteliği önem taşır. Okuldaki ilişkilerin niteliği ve ortamın özelliği değerler eğitiminin desteklenmesinde dikkate alınmalıdır (Berkowitz, 2002; Dilmaç ve diğerleri, 2009). Okul ortamında tüm öğrenmeler planlı olarak gerçekleşmez. Çocuklar okulda öğrenmeyi amaçladıkları ve amaçlamadıkları birçok şeyi gözler. Gözledikleri herşey onların iyi, kötü, doğru ve yanlış konusunda anlayış geliştirmelerine katkıda bulunur. Çocuklar okul ortamını ve öğretmenleri gözleyerek değerleri öğrenirler (Halstead ve Pike, 2006). Bu nedenle okul ortamındaki tüm öğelerin değerler eğitimi destekleyecek biçimde düzenlenmesi öğrencilerin amaçlanan değerleri kazanması bakımından önemlidir.

İlköğretim kurumlarında çeşitli dersler yoluyla öğrencilere sorumluluk, saygılı olma, adil davranma, duyarlı olma gibi temel değerler kazandırılmaya ça-

lışılmaktadır. İlköğretimde tüm derslerde değerler eğitimine yer verilmesinin yanı sıra öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenecekleri bir okul ortamına gereksinim duyulmaktadır. Okul ortamının değerler eğitimine uygun bir nitelik taşıyıp taşımadığı konusunda öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin araştırılması okulda değerler eğitiminin daha etkili biçimde gerçekleştirilmesi, okul ortamında ele alınan ve sorun yaşanan değerlerin belirlenmesi ve ihmal edildiği düşünülen değerlerin eğitime yönelik süreçler düzenlenmesi bakımından önemlidir. Genel anlamda okul ortamının değerler eğitimi bakımından öğretmen ve öğrenciler tarafından olumlu bir ortam biçiminde algılanması beklenir. Ancak beklenen bu olumlu anlayış içerisinde var olan durumun betimlenmesi, yaşanan sorunların belirlenmesi ve öneriler getirilmesi açısından okul ortamının değerler eğitimine uygunluğunun araştırılması gerekmektedir.

İlgili alanyazına bakıldığında ilköğretim okulu öğretmenlerinin değer tercihlerini (Yılmaz, 2009) ve değer sistemlerini (Dönmez ve Cömert, 2007) cinsiyet, medeni durum ve kıdem gibi değişkenler bakımından inceleyen çalışmalar göze çarpmaktadır. Aktepe ve Yel (2009) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin değer yargılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunların yanı sıra değerler eğitimi sürecine yönelik olarak ilköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler (Akbaş, 2009); ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan sorunların değerlendirilmesi (Baydar, 2009); ilköğretim programlarının, örtük programın ve aile, medya, sosyal çevre gibi okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma bakımından etkililiğinin değerlendirilmesi (Kuş, 2009) alanyazında yer alan çalışmalar arasındadır. İlköğretim öğrencilerine yönelik olarak da ilköğretim öğrencilerinin günlük yaşamlarında değerlerin yer alma durumu (Deveci ve Selanik Ay, 2009) ile öğrencilerin sosyal ilişkilerinde önem verdikleri değer ve beklentilerinin araştırıldığı (Samancı, 2009) çalışmalar görülmektedir. Yurtdışında yapılan çalışmalar arasında ise toplumsal değerleri oluşturmada ahlaki bir yaşam alanı olarak okulun rolünü ele alan (Ozolins, 2010) çalışmanın yanı sıra öğretmen ve öğrencilerin günlük etkileşimlerinde değerler eğitiminin yerini belirlemeye çalışan araştırma (Thornberg, 2008) dikkat çekicidir. Çalışmaların genellikle değerler eğitiminde öğretmen ve öğrenciyi ayrı ayrı ele aldığı ya da bir öğretim programı kapsamında değerler eğitimi incelediği söylenebilir. Ancak alanyazında bir okul ortamının değerler eğitimi bakımından öğretmen ve öğrencilerin bakış açısıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışmaya rast-

lanmamıştır. Bu araştırma da alanyazında boşluk oluşturan, bir okul ortamını değerler eğitimi bakımından öğretmen ve öğrencilerin bakış açısıyla değerlendirme gereksiniminden kaynaklanmıştır.

Bu araştırmada bir ilköğretim okulunda, okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Okul ortamında kazandırılmaya çalışılan değerler konusunda öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
- Okul ortamında değerler eğitimine yönelik olarak öğretmenlerin önerileri nelerdir?
- Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğrencilerin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bir okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada verilerin toplanmasında nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmada yöntem çeşitlenmesinden yararlanılmıştır. Yöntem çeşitlenmesi aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için birden fazla araştırma yöntemi ve tekniğinin birlikte kullanılmasıdır. Yöntem çeşitlenmesi, yöntem içi ve yöntemlerarası olmak üzere iki biçimde sınıflandırılmaktadır (Denzin, 1994; Denzin 1998, Akt: Türnüklü, 2001: 9). Araştırmada yöntemlerarası çeşitleme kapsamında yer alan karma desen kullanılmıştır. Karma araştırma deseninde nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin her ikisi araştırmanın her aşamasında birleştirilerek kullanılır. Bu doğrultuda araştırmanın verileri eş zamanlı olarak ilköğretim okulu öğretmenleri ve öğrencilerinden toplanmış, veriler okul ortamında vurgulanan değerleri belirlemek amacıyla birbirini bütünleyecek biçimde yorumlanarak sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Eskişehir il merkezinde bir ilköğretim okulunda görev yapan 25 öğretmen ile bu okulda öğrenim gören 225 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirileceği ilköğretim okulunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden kritik örnekleme kullanılmıştır (Patton, 1990; Creswell, 2005). Kritik örneklemede araştırmacı temel olgu hakkında daha faz-

la bilgi edinebileceği bireyler ya da araştırma alanını çalışma kapsamına alır. Bu çalışmada da okul yönetimi ve rehberlik servisi tarafından değerler eğitime dönük çalışmaların yapıldığı, değerler eğitiminin önemsendiği bir okul ortamında değerler eğitiminin öğretmen ve öğrencilerin bakış açısıyla betimlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 15'i kadın, 10'u erkektir. Mesleki kıdemleri incelendiğinde 8 öğretmenin 21-30 yıl arasında, 7 öğretmenin 11-20 yıl arasında, 6 öğretmenin 0-10 yıl arasında ve 4 öğretmenin 31 yıl üzerinde mesleki kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan 13 öğretmen sınıf öğretmenliği, 3 öğretmen İngilizce öğretmenliği, 2 öğretmen matematik, 2 öğretmen fen ve teknoloji, 2 öğretmen sosyal bilgiler, 2 öğretmen Türkçe, 1 öğretmen de din kültürü ve ahlak bilgisi alanında görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Özellik	Sayı (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kız	112	49,8
Erkek	113	50,2
Annenin Öğrenim Durumu		
İlköğretim	76	33,8
Ortaöğretim	91	40,4
Üniversite	49	21,8
Diğer	9	4,0
Babanın Öğrenim Durumu		
İlköğretim	31	13,8
Ortaöğretim	101	44,9
Üniversite	84	37,3
Diğer	9	4,0
Annenin Mesleği		
Ev Hanımı	162	72,0
İşçi	11	4,9
Memur	32	14,2
Diğer	20	8,9
Baba Mesleği		
İşçi	67	29,8
Memur	65	28,8
Diğer	93	41,4
Sınıf Düzeyi		
4. sınıf	45	20,0
5. sınıf	45	20,0
6. sınıf	45	20,0
7. sınıf	45	20,0
8. sınıf	45	20,0
Toplam	225	100,0

Araştırmaya ilköğretim okulunda 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören toplam 550 öğrenci arasından her öğrenim kademesinden 45 öğrenci olmak üzere, basit seçkisiz örnekleme (Erkuş, 2011) yoluyla seçilen 225 öğrenci katılmıştır. Okulda her sınıf düzeyinde üç şubede öğrenci yoklama listesinden kura yoluyla belirlenen 15 öğrenci örnekleme alınmıştır. Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin % 49,8’ini kızlar, % 50,2’sini erkekler oluşturmaktadır. Öğrencilerin annelerinin % 33,8’i ilköğretim, %40,4’ü ortaöğretim, %21,8’i üniversite ve %4’ü ise diğer mezunudur. Öğrencilerin babalarının %13,8’i ilköğretim, %44,9’u ortaöğretim, %37,3’ü üniversite ve %4’ü ise diğer mezunudur. Öğrencilerin ailelerinin mesleklerine bakıldığında ise, annelerinin %72’sinin ev hanımı, %4,9’unun işçi, %14,9’unun memur, %8,9’unun diğer olduğu; öğrencilerin babalarının ise %29,8’inin işçi, %28,8’inin memur ve %41,4’ünün diğer olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada nitel verilerin toplanması amacıyla öğretmenlere açık uçlu anket uygulanmıştır. Uygulanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel bilgileri kapsamında cinsiyet, mesleki kıdem ve branşı belirlemeyi amaçlayan üç soru bulunmaktadır. İkinci bölümde ise öğretmenlerin okul ortamında kazandırılmaya çalışılan değerlere ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik iki soruya yer verilmiştir. Öğretmenlerin anket sorularına verdikleri yanıtlar betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında uygulanan açık uçlu anketlerin değerlendirilmesi sonucunda verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiş; veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. İki araştırmacı araştırma sorularına verilen yanıtları ayrı ayrı analiz etmiştir. Güvenirlik çalışması için iki araştırmacının kodlamaları Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı X 100 (Miles ve Huberman, 1994) formülü ile hesaplanmıştır. Buna göre araştırmanın güvenilirliği % 92 olarak hesaplanmıştır. Araştırma bulguları öğretmenlerin açık uçlu ankete verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur. Doğrudan alıntılarda öğretmenlere verilen katılımcı numarası kod isim biçiminde kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğrenci Görüşlerini Belirleme” anketi kullanılmıştır. Hazırlanan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özelliklerine yönelik açık uçlu sorulardan oluşmuştur. İkinci bölümde ise, öğrencilerin okul ortamında değerler eğitimi konusundaki görüşlerini belirlemeyi amaçlayan maddelere yer verilmiştir. Ankette öğrencilerin okul ortamında değerler eğitimi konusundaki görüşlerini or-

taya çıkarmak amacıyla “katılıyorum”, “kararsızım” ve “katılmıyorum” biçiminde üçlü likert tipi dereceleme sorularından yararlanılmıştır. Daha az ayırıcı bilgi sunan iki ya da üç noktalı dereceleme soruları yanıtlayıcıların akademik düzeyine bağlı olarak kullanılabilir (Wilson ve McClean, 1995; Akt: Büyüköztürk, 2005). Araştırmanın 4. sınıftan 8. sınıf düzeyine kadar olan öğrencileri kapsamaması nedeniyle çalışmada üçlü likert tipi bir ölçme aracı hazırlanmıştır.

Anket taslağı hazırlandıktan sonra, geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla, uzman görüşü alınmış ve alınan eleştiriler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak veri toplamaya hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan anket, asıl uygulamaya dahil edilmeyen toplam 40 öğrenciye uygulanarak ön deneme yapılmıştır. Bu çalışma sonucu anketin güvenilirlik katsayısı 0,88 olarak hesaplanmış ve veri toplamaya uygun olduğuna karar verilmiştir.

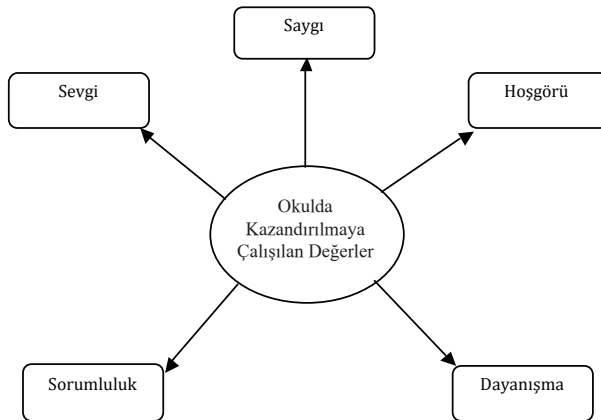
Öğrencilerin, okul ortamında değerler eğitimi konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla ankette bulunan maddeler olumsuzdan olumluya doğru sırasıyla 1, 2, 3 biçiminde puanlanmıştır. Seçeneklerinin her birine verilen yanıtların frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları alınarak çizelge halinde sunulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgular “Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular” ve “Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

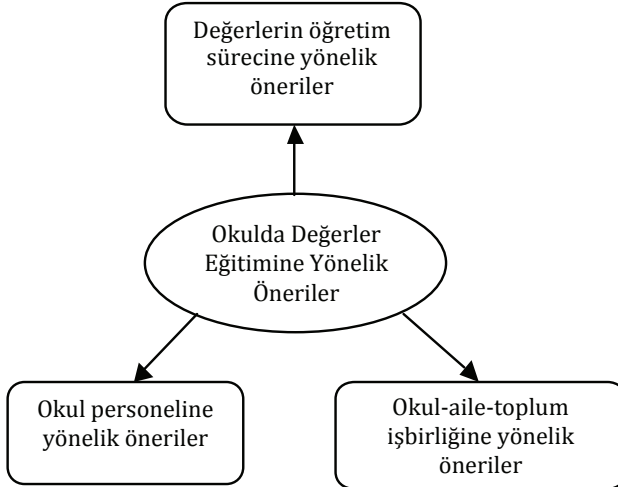
Öğretmenlerin “Okulunuzda hangi değerler kazandırılmaya çalışılmaktadır?” sorusuna verdikleri yanıtlar Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: Öğretmenlerin Okulda Kazandırılmaya Çalışılan Değerlere İlişkin Görüşleri

Şekil 1’de görüldüğü gibi öğretmenlere göre okul ortamında öğrencilere kazandırılmaya çalışılan değerler sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluk biçimindedir. Ö20 okulda kazandırılmaya çalışılan değerlere yönelik görüşünü “Eğitimin amacı zaten öğrenciye doğru, güzel ve iyi davranışlar kazandırmaktır. Saygı, sorumluluk, sevgi, hoşgörü gibi değerleri öğretmek öğretmenin asli görevidir” biçimde açıklamıştır. Öğretmenler okulda okul yönetimi, öğretmen ve öğrenciler arasında saygıya dayalı bir iletişim olduğunu düşünmekte, okulda değerler eğitiminde saygının ön plana çıktığını belirtmektedir. Bu konuda Ö14 açık uçlu ankette görüşlerini “Okulumuzda saygı çok önemlidir. Okuldaki her bireyin öncelikle diğerlerine saygı duyması beklenir” biçiminde ifade etmiştir. Ö16 ise “Gördüğüm kadarıyla öğretmenler arasında saygıya dayalı bir ilişki var” açıklamasıyla öğretmenlerin saygı değeri konusunda model olduklarının altını çizmektedir. Ö15 ise dayanışma konusundaki düşüncelerini “Okulumuzda sosyal ortam dayanışmaya yönelik çalışmaların yapılmasına uygundur. Öğrencilerin dayanışma içinde çalışmalarını sağlayacak etkinliklere yönlendiriyoruz” biçiminde açıklamıştır. Bu bağlamda öğretmenlerin okulda açık ve örtük programda sözü edilen değerlerin öğretilmesine öncelikli olarak önem verdikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin okulda değerler eğitimine yönelik önerileri Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2: Öğretmenlerin Okulda Değerler Eğitimine Yönelik Önerileri

Öğretmenlerin okulda değerler eğitimine yönelik önerileri değerlerin öğretim sürecine yönelik önerileri, okul personeline yönelik önerileri ve okul-aile-toplum işbirliğine yönelik önerileri olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Öğretmenler değerlerin öğretim sürecine ilişkin olarak değerler eğitiminin tüm okul genelinde, planlı biçimde yürütülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca değerler eğitimi etkinliklerinin her sınıf düzeyi için öğrenci merkezli ve uygulamaya dayalı olmasının önemini vurgulamış, değerler eğitiminde resim, müzik ve drama çalışmalarından yararlanmaya dikkat çekmişlerdir. Ö17 konuyla ilgili görüşlerini “*Değerler eğitimi etkinlikleri sınıflar düzeyinde uygun biçimde dağıtılmalıdır. Değerlerin yerleştirilmesi ve pekiştirilmesi için yeterli zamanın verilmesi gerekir*” biçiminde açıklamıştır. Ö25 ise “*Belirli zamanlarda değerler eğitimiyle ilgili resim, müzik veya hikâye anlatım şeklinde tüm okul çapında aynı zamanda bu etkinliklerin yapılarak değerlendirilmesinin yararlı olacağı kanısındayım*” açıklamasıyla konuya ilişkin görüşünü ortaya koymuştur. Öğretmenlerin okul personeline yönelik önerileri ise okul çalışanlarının öğrencilere model olma sorumluluğunu taşıması, okuldaki fiziksel, sosyal ve eğitsel ortamın değerler eğitimine uygun duruma getirilmesi biçimindedir. Ö8 bu konuda “*Değerlerin kazandırılması için bütün okul elemanlarının aktif olarak sürece katılması ve öğrencilere model olması gerekir*” diyerek düşüncesini açıklamıştır. Öğretmenlerin okul-aile-toplum işbirliğine yönelik önerileri ise değerler eğitiminde okul ile ailenin işbirliği yapmasını, bunun yanı sıra üniversite ve toplumun önde gelen bireyleri ile de işbirliği yapılmasını önermişlerdir. Ö14 önerilerini “*Ailelere yönelik çalışmalara ağırlık verilmeli; sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma, ulusal değerlere verilen eğitim hakkında aile bilgilendirilerek ailenin daha çok katılımı sağlanmalı*” biçiminde dile getirerek okulda vurgulanan değerlerin ailede de pekiştirilmesi gerektiğinden söz etmiştir. Ö5 ise aile ve toplum işbirliğine yönelik önerisini “*Rehber öğretmenler değerler eğitimi konusunda velilere yönelik seminerlerini düzenli bir şekilde yürütmelidir. Bu programlara üniversiteden hocalar, yazarlar ve toplumun önde gelen kişilerinin davet edilmesi gerekmektedir*” biçiminde ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik önerilerinin okulda kazandırılması amaçlanan değerlerin eğitim ortamında, ailede ve toplumda desteklenmesini işaret ettiği söylenebilir.

Okulda kazandırılmaya çalışılan değerler konusunda genel olarak öğretmenlerin okulda belli başlı değerlerin eğitimine önem verildiğini düşündükleri görülmektedir. Öğretmenler okulda öğrencilere bilinçli biçimde değerleri ka-

zandırma konusunda çaba harcadığı görüşündedir. Ancak daha etkili biçimde kazandırılması konusunda değerlerin öğretim sürecine, okul personeline ve okul-aile-toplum işbirliğine yönelik kimi öneriler getirmektedirler. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak okulda değerlerin önemsendiği ve öğrencilere kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin “Okul Ortamında Değerler Eğitimi” anketine verdikleri yanıtlar Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğrenci görüşleri

		Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	\bar{X}
1. Okulda birbirimizi hoşgörüyü dinlemeyi öğreniriz.	f %	159 70,7	58 25,8	8 3,6	2,67
2. Okulumuzda gönüllü çalışmalara katılmaya önem verilir.	f %	176 78,2	36 16,0	13 5,8	2,72
3. Okulumuzda öğretmenlerimiz bize saygılı davranırlar.	f %	181 80,4	39 17,3	5 2,2	2,78
4. Okulda sağlıklı yaşamak için gerekli bilgileri ediniz.	f %	192 85,3	29 12,9	4 1,8	2,83
5. Okulda yaşadığımız sorunları öğretmenlerimize özgürce anlatırız.	f %	127 56,4	91 40,4	7 3,1	2,53
6. Öğretmenlerimiz bizi dürüst olmaya yönlendirir.	f %	214 95,1	9 4,0	2 0,9	2,94
7. Okulda gösterdiğimiz davranışlarımızın doğru ya da yanlış olması önemsenir.	f %	200 88,9	23 10,2	2 0,9	2,88
8. Öğretmenlerimizden verdiğimiz sözleri tutmamız gerektiğini öğreniriz.	f %	212 94,2	12 5,3	1 0,4	2,93

9. Okulda birbirimize saygı duymamız gerektiğini öğreniriz.	f	187	35	3	2,81
	%	83,1	15,6	1,3	
10. Okulumuzda arkadaşlarımızla işbirliği içinde çalışmamız gereken etkinlikler düzenlenir.	f	149	60	16	2,59
	%	66,2	26,7	7,1	
11. Okulda haklarımızı ve sorumluluklarımızı öğreniriz.	f	211	14	-	2,93
	%	93,8	6,2	-	
12. Öğretmenlerimiz bizi başkalarının sorunlarına duyarlı olmaya yönlendirir.	f	196	24	5	2,84
	%	87,1	10,7	2,2	
13. Sınıf kurallarını hep birlikte koyarız.	f	115	78	32	2,36
	%	51,1	34,7	14,2	
14. Okulumuz her zaman temizdir.	f	102	96	27	2,33
	%	45,3	42,7	12,0	
15. Okulumuzda herkes üzerine düşen görevleri yerine getirir.	f	126	87	12	2,50
	%	56,0	38,7	5,3	
16. Okulumuzda ve sınıfımızda herkese eşit davranılır.	f	181	33	11	2,75
	%	80,4	14,7	4,9	
17. Öğretmenlerimiz okul içindeki anlaşmazlıklarda barışçı çözümler üretmimize yardımcı olur.	f	195	25	5	2,84
	%	86,7	11,1	2,2	
18. Okulumuzda çalışkan öğrenciler örnek gösterilir.	f	145	69	11	2,51
	%	64,4	30,7	4,9	
19. Öğretmenlerimiz bizi ailemize ve arkadaşlarımıza karşı yardımsever olmaya teşvik eder.	f	203	17	5	2,88
	%	90,2	7,6	2,2	
20. Okulumuzda kendi hayatımızla ilgili sorumluluk almayı öğreniriz.	f	207	17	1	2,91
	%	92,0	7,6	0,4	
N: 225					2,72

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin okul ortamında değerler eğitimi açısından “okulumuz her zaman temizdir” (2,33) maddesinde kararsız kaldıkları, diğer

maddelerde katılıyorum yönünde görüş bildirdikleri ve tüm maddelere verdikleri yanıtların aritmetik ortalamasının 2,72 olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak öğrencilerin okullarında genel olarak değerlerin önemsendiğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin okul ortamında değerler eğitimi açısından en fazla katıldıkları maddeler “öğretmenlerimiz bizi dürüst olmaya yönlendirir” (2,94), “öğretmenlerimizden verdiğimiz sözleri tutmamız gerektiğini öğreniriz” (2,93) ve “okulda hak ve sorumluluklarımızı öğreniriz” (2,93) olmuştur. Bununla birlikte öğrencilerin okul ortamının değerler eğitimine uygunluğu açısından en düşük oranda katıldıkları maddeler “okulumuz her zaman temizdir” (2,33) ve “sınıf kurallarını hep birlikte koyarız” (2,36) olmuştur. Bu durum okul ortamında fiziksel ortam bakımından sorunların yaşandığını göstermektedir. Ayrıca demokratik değerlerin kazandırılması kapsamında sınıf kurallarının oluşturulması ve uygulanmasında öğrencilerin katılımının sağlanması önemli bir beklenti olarak ortaya çıkmaktadır. Okulda değerler eğitimi uygulamalarında kazandırılması amaçlanan değerler konusunda öğrencilerin görüşlerinin önemli veri sağladığı söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen verilerin okulda temizliğin sağlanması ve demokratik değerlerin vurgulanması konusunda yol gösterici nitelik taşıdığını belirtmek olanaklıdır. Bu bağlamda okulun fiziksel ortam özelliklerinin ve demokratik işleyişinin de değerler eğitimi kapsamında önemsenmesi gerektiği ileri sürülebilir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda öğretmenlere göre okulda ortamında kazandırılmaya çalışılan temel değerler sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluktur. Sözü edilen değerler ilköğretim basamağında kimi derslerin öğretim programlarında programın değerleri başlığı altında, kimilerinde ise programın genel hedefleri bölümünde öğrencilere kazandırılması gereken değerler arasında yer almaktadır (Şen, 2007; Akbaş, 2008). Araştırma sonucuna göre ilköğretim basamağındaki çeşitli derslerin öğretim programlarında yer alan kimi değerlerin okul ortamında da desteklenmeye çalışıldığını söylemek olanaklıdır. Bu bağlamda öğretim programlarında pek çok değere yer verilirken, öğretmenlere göre okuldaki uygulamada sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluk değerleri ön plana çıkmakta veya desteklenmektedir. Aslan (2007)’in araştırma bulgularına göre öğretmenler ilköğretimde öğrencilere en yüksek düzeyde “aile birliğine önem verme”, en düşük düzeyde ise “sorumluluk” değerinin kazandırılabilirliğini dü-

şünmektedirler. Aile birliğine önem verme değeri bu araştırmada öğretmenler tarafından dile getirilmemiştir. Ancak sorumluluk değerinin her iki araştırmada ön plana çıkan bir değer olduğunu söylemek olanaklıdır. Sorumluluk değerinin öğrencilere kazandırılmak istenen ve düşük düzeyde kazandırılabilen bir değer olarak daha kapsamlı ele alınması gerektiği söylenebilir.

Öğretmenlerin okulda değerler eğitimine yönelik önerileri; değerlerin öğretim sürecine yönelik öneriler, okul personeline yönelik öneriler ve okul-aile-toplum işbirliğine yönelik öneriler biçimindedir. Öğretmenler değerlerin öğretim sürecine ilişkin olarak değerler eğitiminin tüm okul genelinde, planlı biçimde yürütülmesini, değerler eğitimi etkinliklerinin her sınıf düzeyi için öğrenci merkezli ve uygulamaya dayalı olmasını, değerler eğitiminde resim, müzik ve drama çalışmalarından yararlanılmasını önermişlerdir. Öğretmenlerin okul personeline yönelik önerileri; okul çalışanlarının öğrencilere model olma sorumluluğunu taşıması, okuldaki fiziksel, sosyal ve eğitsel ortamın değerler eğitimine uygun duruma getirilmesi biçimindedir. Öğretmenlerin okul-aile-toplum işbirliğine yönelik önerisi değerler eğitiminde okulun aile, üniversite ve toplumun önde gelen bireyleri ile işbirliği yapmasıdır.

Araştırmada elde edilen sonuca benzer biçimde değerler eğitiminde özellikle ailenin ve sosyal çevrenin etkisi ve önemi birçok çalışmada ortaya konmuştur (Berkowitz ve Bier, 2005; Çengelci, 2010; Kuş, 2009; Tepecik, 2008; Yıldırım, 2009; Yiğittir, 2010). Bu bağlamda değerler eğitiminde okul, aile ve toplumun işbirliği içinde çalışmasının öneminin bu araştırmada olduğu gibi ilgili literatürde de güçlü biçimde vurgulandığı söylenebilir.

Araştırmanın sonuçları öğretmenlerin değerler eğitimini okul, aile ve çevreyi içine alan çok boyutlu bir alan olarak gördüğünü ortaya çıkarmaktadır. Değerler eğitiminde tüm okul personeli işbirliği içinde çalışmalı, eğitimin duyuşsal boyutu ihmal edilmemelidir. Değerler eğitimine eğitim programlarında daha fazla yer verilmeli, öğretmenlerin eğitsel uygulamalarında değerlere zaman ayırabilmesi kolaylaştırılmalıdır. Değerler eğitiminde önemle üzerinde durulması gereken bir diğer konu öğrencilerin değerleri yaparak yaşayarak öğrenmesi için uygulama olanaklarının sağlanması, değer kazanımının okul ve aile tarafından birlikte izlenmesidir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin değerler eğitimine uygun okul ortamı açısından en fazla katıldıkları maddeler “öğretmenlerimiz bizi dürüst olmaya yönlendirir”, “öğretmenlerimizden verdiğimiz sözleri tutmamız gerektiğini öğreniriz” ile “okulda hak ve sorumluluklarımızı öğreniriz” biçimindedir. Bu bağlamda araştırmanın gerçekleştiği okulda dürüst-

lük ile hak ve sorumlulukların ön planda yer alan değerler olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrenciler okul ortamında temizliğin sağlanması konusundaki maddeye en düşük oranda katılım göstermiştir. Öğrencilerin anket maddelerinde en düşük oranda katılım gösterdikleri bir diğer madde sınıf kurallarının birlikte oluşturulmasıdır. Thornberg (2006) sınıf kurallarının okuldaki günlük yaşamı düzenlediğini, öğrencilere kendi davranışlarını ve diğer bireylerin davranışlarını değerlendirmeyi öğrettiğini belirtmektedir. Araştırmasında öğretmenin sınıfta sessizliği sağlamaya dönük öğrencileri susturma çabasının örtük ahlâki eğitimi etkisiz hale getirdiğini ortaya koymuştur. Bu tür okullarda öğrenciler önce sessiz kalarak otoriteye uymayı daha sonra yardıma gereksinim duyan bireye yardım etmeyi tercih etmektedir. Özel ve diğerlerinin (2009) sınıf içi öğrenme ortamlarına ilişkin olarak öğrencilerin düşüncelerini belirlemeyi amaçlayan çalışmasında sınıf içi öğrenme ortamlarının öğrencilerin öğrenmelerini engelleyen herhangi bir durum konusundaki kaygılarını dile getirme ve öğrenme sürecinin işleyişine katkıda bulunma konusunda yeterince fırsat sunmadığı ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada da öğrencilerin sınıf kurallarının oluşturulması ve uygulanması sürecinde daha aktif yer almayı istedikleri görülmektedir. Bu bağlamda açık ve örtük değerler eğitiminde sınıf ve okulda uyulması gereken kurallar konusunda öğrencilerin görüşlerinin dikkate alınması gerektiği söylenebilir.

Araştırmada öğretmen ve öğrencilerin okulda vurgulanan değerlerle ilişkili görüşlerinin genel anlamda örtüşmekle birlikte kimi farklılıklar gösterdiği söylenebilir. Öğrenciler kendilerine uygulanan ankette sevgi, saygı, hoşgörü, dayanışma ve sorumluluk değerleriyle ilgili maddelere katılım göstermişlerdir. Ancak öğretmenler öğrencilerin okulda en çok vurgulanan değer olarak belirttikleri dürüstlüğe değinmemişlerdir. Bu durum dürüstlük değerinin kazandırılmasında açık programdan çok örtük programdan yararlandığını düşündürmektedir. Bunun yanında öğretmenler öğrencilerin en az düzeyde katılım gösterdikleri temizlik ve demokratik değerlerin kazandırılması boyutunda sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte oluşturulması konularına değinmemişlerdir. Öğrencilerin “sınıf kurallarını hep birlikte koyarız” maddesine düşük oranda katılım göstermesi; öğretmenlerin görüşlerinde demokratik değerlerin kazandırılmasına yönelik etkinliklere yer vermemesi birbirini destekler niteliktedir. Öğretmenler tarafından okullarda vurgulanmayan değerlerin öğrenci görüşlerinde daha düşük düzeyde çıktığı söylenebilir. Turan ve Aktan (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da okul yaşamında var olan ve olması gerektiği düşünülen sosyal de-

ğrelerin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu noktada değerler eğitiminde öğretmenler ile öğrencilerin görüş ve beklentilerinin ayrı ayrı dikkate alınması ve birbirini tamamlayacak şekilde gerekli düzenlemelerin yapılması önerilebilir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

- Değerler eğitimi etkinliklerinin öğrenci merkezli ve uygulamaya dayalı olması sağlanabilir.
- Değerler eğitimi konusunda okul, aile ve yakın çevreyi içine alan, işbirliğine dayalı uzun soluklu çalışmalar planlanıp uygulanabilir.
- Okullarda kuralların oluşturulmasında öğrencilerin görüş ve önerileri dikkate alınabilir.
- Okul ortamlarında temizlik değerinin kazandırılmasına daha fazla özen gösterilebilir.
- Okullarda yeterince üzerinde durulmayan ancak eğitim programlarında yer alan diğer değerlerin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akbaş, O. (2007). Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının (değerlerinin) ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinde gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu 26-28 Kasım 2004* içinde (ss. 673-695). (Ed: R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Ş. Arslan, M. Zengin). İstanbul: Dem Yayınları.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-27.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Aktepe, V. ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.
- Aslan, R. (2007). Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilerin temel bilgi, beceri ve değerleri kazanma düzeyleri.

- Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baydar, P. (2009). İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan soruların değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2005). Character education parents as partners. *Educational Leadership*, 63 (1), 64-69.
- Berkowitz, M. W. (2002). The science of character education içinde (ss.43-63). W. Damon (Ed.). *Bringing in a new era in character education*. Stanford, California: Hoover Institution Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 133-148.
- Creswell, J.W. (2005). *Educational research*. (2nd ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education.
- Çengelci, T. (2010). İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması. Yayınlanmamış doktora tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Deveci, H., & Selanik, Ay T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 167-181.
- Dewey, J. (2008). *Okul ve toplum*. (Çev: H.A. Başman). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Dılmaç, B., Ertekin, E., & Yazıcı, E. (2009). Değer tercihleri ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 27-47.
- Dönmez, B., & Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5 (14), 29-59.
- Erkuş, A. (2011). *Bilimsel araştırma süreci*. (3. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Halstead, J.M., & Pike, M.A. (2006). *Citizenship and moral education values in action*. Oxon: Routledge.
- Kuş, D. (2009). İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Miles, M. B., & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage Publication.

- MEB. (1992). İlköğretim kurumlar yönetmeliği. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). (1739 S.K.), md. 2. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> adresinden 7 Ağustos 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Ozolins, J. T. (2010). Creating public values: Schools as moral habitats. *Educational Philosophy and Theory*, 42 (4), 410-423.
- Özel, H., Yılmaz, G., Beyaz, İ., Özer, S., & Şenocak, E. (2009). İlköğretim okulları sınıf içi öğrenme ortamları üzerine bir araştırma. *İlköğretim Online*, 8 (2), 493-498.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Samancı, O. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal ilişkilerinde önem verdikleri değer ve beklentiler. *III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi 18-20 Haziran 2007 Adana* içinde (ss. 287-291). Ankara: MEB Devlet Kitapları Basımevi.
- Şen, Ü. (2007). Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veritabanından 08 Ağustos 2012 tarihinde edinilmiştir.
- Tepecik, B. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Thornberg, R. (2006). Hushing as a moral dilemma in the classroom. *Journal of Moral Education*, 35 (1), 89-104.
- Thornberg, R. (2008). Values education as the daily fostering of school rules *Research in Education*, 35 (1), 52-62.
- Turan, S., & Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 227-259.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitim bilim alanında aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için farklı araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26 (12), 8-13.
- Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomenological approach. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165.
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin değer tercihlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7 (17), 109-128.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19), 207-223.

Teacher and Student Views about Values Education at the School Setting*

Tuba ÇENGELCİ**

Bariş HANCI***

Hıdır KARADUMAN****

Abstract

The purpose of this study is to determine teacher and student views about values education at a primary school setting. Qualitative and quantitative research methods were used together in collecting research data. As a result of the study, it was found out that teachers think that the basic values that are tried to be gained at school are love, respect, tolerance, cooperation and responsibility. Teachers made suggestions about values education on issues like the process of teaching the values and cooperation between school staff and school-family-community. Students think that mostly the value of honesty is tried to be gained

*This paper has been prepared based on the study titled "Teacher, Student and Parent Views regarding School Setting Suitable for Values Education" which was presented at the Values Education Symposium organized by Eskişehir Osmangazi University on 26-28 October 2011.

**Assist.Prof.Dr., Anadolu University, Faculty of Education, Department of Primary Education

E-mail: tubacengelci@anadolu.edu.tr

Address for correspondence: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü 26470 Eskişehir.

***School Principal, Eskişehir

E-mail: barishanci26@hotmail.com

****Assist.Prof.Dr., Anadolu University, Faculty of Education, Department of Primary Education

E-mail: hidirkaraduman@gmail.com

at their schools. It was found out that students agreed on the items regarding the neatness of school and establishing classroom rules at a lower degree. Based on the results obtained from the study, it can be suggested that student and teacher expectations and views on values education at schools should be examined comparatively and in line with this, arrangements should be made at schools.

Introduction

Society aims at providing all children with the skills which parents want their children to have. School appears as a corporation where individualism and social approach unite (Dewey, 2008). Students attain learning about cognitive areas as well as affective gains such as being respectful, tolerant and helpful (Akbaş, 2007). The main purpose of Turkish National Education, which is stated in Law No. 1739, Basic Law of National Education, is "...to bring up all members of the Turkish nation as citizens who adopt, protect and improve national, moral, humanly, sentimental and cultural values". Also, one of the purposes of elementary schools in line with the goals and principles of Turkish National Education is indicated as follows in Article 5 of Elementary Schools Regulations: "Ensuring that students know, adopt, and improve the national and universal culture values and they respect these values" (MEB, 1992, p.6). Therefore, values education, particularly within the level of elementary school education, has to be an inseparable part of the school setting. Children learn values by observing the school setting and teachers (Berkowitz, 2002; Dilmaç, Ertekin and Yazıcı, 2009; Halstead and Pike, 2006). Therefore, it is important that all elements at the school setting should be arranged in a way to support values education in order for the students to gain the aimed values.

The relevant literature includes studies examining teachers' value preferences, value judgments and value systems (Aktepe and Yel, 2009; Dönmez and Cömert, 2007; Yılmaz, 2009) and studies examining the activities teachers use throughout values education (Akbaş, 2009). Along with these, there are other studies in literature regarding the level of attainment of the values specified in the fifth grade social studies program and assessing the problems experienced during this process (Baydar, 2009); assessing the effectiveness of education programs, hidden curriculum, and factors outside school such as family, media or social atmosphere in terms of gaining the values (Kuş, 2009). Related with the elementary school students, there are studies in the literature, which examine the state of the existence of values in students' daily lives (Deveci ve Selanik

Ay, 2009) and the values and expectations that students care about in their social relationships (Samancı, 2009). Among researcher conducted abroad, studies that aim at examining the role of school in forming social values and determining the place of values education in students' daily interactions are remarkable (Ozolins, 2010; Thornberg, 2008). It can be said that the studies generally deal with teacher and student individually in values education or examine it within the scope of an educational program.

In this study teachers' and students' views on the values education at the school setting at an elementary school are aimed to be determined. In line with this general purpose, the following questions were addressed:

- What are the views of teachers regarding values that are tried to be gained at the school setting?
- What are teachers' suggestions regarding values education at the school setting?
- What are the views of students regarding values that are tried to be gained at the school setting?

Method

In this study, which aims at determining teacher and student views regarding values education at a school setting, qualitative and quantitative research methods were used together in data collection (Denzin, 1994; Denzin 1998, cited Türnüklü, 2001, p.9). Research data were collected from elementary school teachers and students simultaneously and presented by being interpreted in a way that they complete one another in order to determine the values emphasized at the school setting.

Study Group

The study group of the research is composed of 25 teachers, who work at an elementary school at the city center of Eskişehir, and 225 students, who are studying at this school. Critical sampling, which is one of the purposeful sampling methods, was used in determining the elementary school where the study took place (Creswell, 2005; Patton, 1990). 15 teachers participating in the study are female and 10 are male. A total of 225 students were selected via simple random sampling method (Erkuş, 2011) and participated in the study.

Data Collection and Analysis

An open-ended survey was applied with teachers for the purpose of collecting qualitative data. Teachers' responses to survey questions were analyzed through descriptive analysis. Two researchers analyzed the responses to research questions separately. For the reliability of the study, both researchers coding was calculated using the formula $\text{Agreement/Agreement} + \text{Disagreement} \times 100$ (Miles and Huberman, 1994). Accordingly, the reliability of the study was found out to be 92%.

In collecting quantitative data of the study, the survey "Determining Student Views on Values Education at the School Setting", developed by the researchers was used. In the survey, in order to reveal students' views regarding values education at school setting, a 3-point Likert Scale ("I agree" "I am indecisive" and "I don't agree") was developed. Two or three-point rating questions that present less discriminating information can be used depending on respondents' academic level (Wilson and McClean, 1995; cited Büyüköztürk, 2005). Since the study covered students from the 4th grade to the 8th grade, a three-point Likert type assessment tool was prepared.

After the draft survey was prepared, expert opinions were asked to determine reliability and validity and based on the criticisms from the experts, the required corrections were made and the survey became ready to collect data. The final version of the survey was applied 40 students, who were not included in the exact study, and a preliminary test was made. As a result of this study, reliability coefficient of the survey was found to be 0,88 and it was decided that the tool is suitable for data collection.

Findings and Comments

Findings regarding Teachers' Views

According to teachers, values that are tried to be provided to students at school setting are love, respect, tolerance, cooperation and responsibility. Teachers think that there is a respect based relationship among school administration, teachers and students and that respect comes to the forefront in values education at school. In this respect, it can be said that teachers firstly regard it important to teach the values at school which are mentioned in the open and hidden curriculum.

Teachers' suggestions towards values education at school were classified under three headings as suggestions towards the process of teaching values, suggestions towards school staff and suggestions towards school-family-community cooperation. In light of the information obtained, it can be said that teachers' suggestions with regards to values education point that values that are tried to be gained at school should be supported in the education environment, family and society.

Findings regarding Students' Views

It is seen that students were indecisive about the item (2,33) that "our school is always clean" and they stated their opinions as "I agree" for the rest of the items. The arithmetic average of the responses they gave for all items was 2,72. Based on this finding, it can be said that students generally think that values are considered important at their schools.

The items that students mostly agree on in terms of values education at the school setting are "our teachers encourage us to be honest" (2,94), "we learn from our teachers that we should keep our promises" (2,93) and "at school, we learn our rights and responsibilities" (2,93). Along with that, the items that students least agree on in terms of the appropriateness of school setting for values education are "our school is always clean" (2,33) and "we put classroom rules altogether" (2,36). This is an indicator that school setting has some problems in terms of physical environment. Also, within the scope of gaining democratic values, establishing classroom rules and ensuring student participation in implementing them arise as an important expectation.

Result and Discussion

As a result of the research, the basic values that are tried to be gained at the school setting are love, respect, tolerance, cooperation and responsibility. The aforesaid values are included in the curriculum of some of the courses under the heading of program values and in the general goals of the program part of some other programs (Akbaş, 2008; Aslan, 2007; Şen, 2007).

Teachers' suggestions towards values education at school are classified as suggestions towards the process of teaching, suggestions towards school staff and suggestions towards school-family-community cooperation. Similar to the result obtained in the study, the effect and importance of particularly family and

social environment in values education have been shown with several studies in literature (Berkowitz and Bier, 2005; Çengelci, 2010; Kuş, 2009; Tepecik, 2008; Yıldırım, 2009; Yiğittir, 2010). In this respect, it can be said that in values education, the importance of the collaborative work of school, family and society is strongly emphasized in the relevant literature just as it has been in this study.

The results of the study show that teachers perceive values education as a multi-dimensional field that covers school, family and environment. It can be said that honesty, rights and responsibilities are the values at the forefront at the school where the study took place.

In the study, the least-agreed item by the students was about providing cleanliness at the school setting. Another least-agreed item among the survey items was establishing classroom rules together. There are studies in literature regarding the benefits of establishing and implementing classroom rules together with students (Özel, Yılmaz, Beyaz, Özer and Şenocak, 2009; Thornberg, 2006). In this study, it is seen that students would like to participate in the process of establishing and implementing the classroom rules more actively. In this respect, it can be said that student opinions should be considered regarding the rules to be followed at school and in classroom in the open and hidden values education.

It can be said that while in general teachers' and students' opinions regarding the values emphasized at school overlap, there are some differences, too. Students agreed on the items on the survey they completed regarding the values of love, respect, tolerance, cooperation and responsibility. However, teachers didn't mention about the value of honesty, which was indicated by the students as the value that is mostly emphasized at school. This makes us think that while gaining the value of honesty, hidden curriculum is used instead of open curriculum. It can be said that values that weren't emphasized by teachers at schools appeared at a lower level in student opinions. In a study by Turan and Aktan (2008), it was found out that the social values that exist and that are thought to be supposed to exist in school life varied according to teacher and student views. At this point, it can be suggested that teacher and student opinions and expectations should be considered and examined in terms of their similarities and differences.

The following suggestions can be made based on the results of the present study:

- It can be ensured that values education activities are student-centered and based on practice.
- Long term studies regarding values education that cover school, family and immediate surrounding and that are based on cooperation can be planned and implemented.
- Student views and suggestions can be considered when establishing rules at schools.
- Gaining the value of cleanliness at school settings can be cared more.
- Studies towards gaining the other values which are not emphasized enough at schools but take place in educational programs can be made.

Key words: Elementary Education, Values Education